

ЦЕНТР
українсько-європейського
наукового співробітництва

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ, ВІДКРИТА НАУКА ТА ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ: ЯК СТВОРИТИ ДОБРОЧЕСНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ

Збірник есе програми підвищення кваліфікації

18 вересня – 18 жовтня 2023 року

Львів – Торунь
Liha-Pres
2023

УДК 37.014+001+004.8(062.552)

А 38

Цей посібник є результатом проєктів ERASMUS-JMO-2021-HEI-TCH-RSCH-101048055 – «AICE – With Academic integrity to EU values: step by step to common Europe» та ERASMUS-JMO-2022-HEI-TCH-RSCH-101085198 «OSEE – Open Science and Education in Europe: success stories for Ukrainian academia».

Підтримка Європейською Комісією підготовки цієї публікації не означає схвалення її змісту, який відображає лише погляди авторів, і Комісія не може нести відповідальність за будь-яке використання інформації, що міститься в ній.

Co-funded by
the European Union

Академічна доброчесність, відкрита наука та штучний інтелект: як створити доброчесне освітнє середовище : збірник есе програми підвищення кваліфікації / упорядники: А. Артюхов, М. Віхляєв, Ю. Волк. 18 вересня – 18 жовтня 2023 року. – Львів – Торунь : Liha-Pres, 2023. – 524 с.

Ця книга є збірником есе учасників програми підвищення кваліфікації «Академічна доброчесність, відкрита наука та штучний інтелект: як створити доброчесне освітнє середовище». Вона буде корисна усім зацікавленим в дослідженні феномену академічної доброчесності в освітній і науковій діяльності закладів освіти і наукових установ

Весь контент цієї книги доступний за ліцензією Creative Commons Зазначення Авторства 4.0 Міжнародна (CC BY 4.0), якщо не вказано інше

ISBN 978-966-397-345-6

Новітні підходи до застосування академічної доброчесності Мась А. Ю.	318
Наукові праці на замовлення як проблема порушення академічної доброчесності Меленишин Н. Б.	320
Штучний інтелект як інструмент навчання Мельник О. П.	323
Чи реально дотримуватися правил академічної доброчесності, використовуючи ChatGPT у своїй роботі? Мирончук Т. М.	324
Штучний інтелект та академічна доброчесність: досвід взаємодії в зарубіжних ЗВО Муртіщева А. О.	327
Проблема дотримання академічної доброчесності студентами-першокурсниками Наумова Т. А.	329
Мотивація здобувачів освіти до написання тез в умовах змішаного навчання Негода Т. С.	331
Використання штучного інтелекту – модний тренд чи вимога часу при підготовці висококваліфікованого спеціаліста з обліку? Нестеренко І. В.	333
Дотримання правил академічної доброчесності під час написання вузькопредметних навчальних звітів Ничик О. В.	335
Проблема плагіату в освітній та науково-дослідній діяльності Нікітін О. В.	337
ChatGPT and the educational process Nikitina I. P.	339
Академічна доброчесність у вищій освіті Обушенко Т. І.	341
Академічна доброчесність в умовах дистанційного навчання Овчаренко О. Ю.	344
Забезпечення академічної доброчесності у вищій освіті: технології і практики Оліхненко М. А.	346

ПРОБЛЕМА ПЛАГІАТУ В ОСВІТНІЙ ТА НАУКОВО-ДОСЛІДНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Нікітін О. В.

*старший викладач кафедри фармацевтичної хімії та технології ліків
Одеський національний медичний університет
м. Одеса, Україна*

Проблема плагіату в освітній та науково-дослідній діяльності завжди має актуальність. Плагіат є предметом дискусій вчених, урядовців і, звичайно ж, викладачів та здобувачів освіти.

Більшість визначень цього терміну зводиться до того, що плагіат є присвоєнням авторства на чужий твір чи чуже відкриття, винахід чи раціоналізаторську пропозицію, а також використанням у роботах чужого твору без посилання на автора [1].

В окремих дослідженнях запропоновано класифікацію плагіату за такими критеріями: об'єкт присвоєння; мета використання; джерело присвоєння; характер подій; суб'єкт-суб'єктні відносини; технологія використання; мова подання; ступінь прозорості; ступінь оригінальності джерела плагіату; категорія результатів інтелектуальної власності; тип реальності; мотив; сфера; специфіка вияву [2, с. 6].

Оскільки плагіат, або як його ще називають у європейському світі недоброчесність, – це соціальна категорія, то цілком зрозумілим є його поширення практично у всіх країнах світу, з певними кількісними та якісними особливостями.

В Україні ситуація не менш актуальна. Головною проблемою є те, що суспільство ще не усвідомило ганебності і караності такої форми крадіжки інтелектуальної власності.

Чому це так? Певною мірою тому, що практично зі школи плагіат твердо увійшов до практики навчання. Наприклад, учень дає на перевірку вчителю або зачитує перед класом нібито свій, а практично чужий реферат. І це явище нажалі є нормою. Таким чином, ще зі школи у свідомість учня закладається можливість безкарно користуватися плодами чужої праці. Потім такий юнак приходять зі школи у заклад вищої освіти, маючи багатий досвід використання плагіату.

Цим, власне, і підтверджуються такий стан поширення плагіату у вітчизняній освіті та науці.

Як же боротися із цим явищем? У результаті аналізу наукових джерел можна узагальнити пропозиції дослідників щодо шляхів

усунення академічної недоброчесності: 1. Своєчасне надання завдання; відслідковування поетапного виконання здобувачем наукового проєкту, якщо причиною плагіату є брак часу у здобувачів освіти, зокрема у ситуації подання роботи згідно із чітко встановленими термінами [3, с. 13]. 2. Уведення до навчальних курсів університетів навчальної дисципліни «Етичне прийняття рішень та етика в освітньому середовищі університету»; розроблення та впровадження «Положення про академічну доброчесність» [4, с. 138–139]. 3. Подальша розробка універсальних навчальних модулів, у яких кожному вченому-початківцю будуть роз'яснені цілі академічної сумлінності; найчастіші причини, котрі спричинюють її порушення; описано види інших порушень, можливі наслідки та способи боротьби з ними.

Також, як показують результати дослідження [5], до плагіату найменше вдаються ті здобувачі вищої освіти, магістранти, аспіранти, у котрих ще на етапі перших років студентства, у рамках вивчення навчальної дисципліни «Основи наукових досліджень» та написання першої курсової роботи були дуже вимогливі викладачі, які не допускали халатного ставлення до виконання науково-навчальних завдань.

Таким чином, можна зробити висновок, що боротися з плагіатом потрібно, починаючи ще зі шкільної парти, а потім послідовно і зі студентської лави, коли молода людина формує базові знання, обирає спеціальність та готується до професійної діяльності за своєю спеціальністю.

Список посилань

1. Берляч А. Плагіат і Феміда. Дзеркало тижня. 2016. 19 февраля.
2. Рижко, О. М. Плагіат у соціально-комунікаційному вимірі початку XXI століття: природа явища та історія боротьби: дис. д-ра наук із соціальних комунікацій: 27.00.01. Київ, 2017. 438 с.
3. Артамонов Є.Б. Аналіз методів протидії автоматичним системам визначення плагіату в електронних документах. Проблеми інформатизації та управління. 2012. 4 (40). С. 12–18.
4. Слободянюк О. М. Роль науково-педагогічного колективу у формуванні культури академічної доброчесності студентів. Вісник Вінницького політехнічного інституту. 2018. № 6. С. 134–139.
5. Осадченко І., Маслюк Р. Сутність та дискусійні питання проблеми академічної доброчесності. Гірська школа українських карпат. Наук. фах. вид. з пед. наук. 2020. № 22. С. 19–25. DOI: 10.15330/msuc.2020.22.19-25